

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLERARASI DUYARLILIKLARI İLE REDDEDİLME DUYARLILIKLARININ BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Atılğan ERÖZKAN

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi,
Söğütlü/TRABZON

Geliş Tarihi: 01.09.2004

Yayına Kabul Tarihi: 26.09.2004

ÖZET

Bu çalışmanın amacı diğer bireylerin davranış ve duygularına yersiz ve aşırı farkındalık ve duyarlılıkları bağlamında üniversite öğrencilerinin kişilerarası duyarlılıkları ile reddedilme duyarlılıklarını cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik düzey ve sınıf düzeyleri açısından karşılaştırmaktır. Bu çalışma betimsel yöntem kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak KTÜ Fatih Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinden farklı kategorilerde tesadüfi seçimle 340 kişi üzerinde (170 bayan; 170 erkek) araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Bilgi Toplama Formu, Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği ve Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği kullanılmıştır. Veri analizleri için SPSS/WINDOWS programı kullanılmıştır. Gruplar arası farklılığı belirlemek için t testi ve "varyans analizi", değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için "korelasyon"; grup farklılıklarının kaynağını belirlemek için karşılaştırma sonrası ranj testi Tukey HSD kullanılmıştır. Kişilerarası duyarlılığa ilişkin "kırılgan iç benlik" boyutu üzerinde cinsiyetler; "çekingenlik" boyutu üzerinde sosyo-ekonomik düzeyler; "onaylanma ihtiyacı" boyutu üzerinde yaşlar ve sınıf düzeyleri arasında; reddedilme duyarlılığı üzerinde ise cinsiyetler ve sosyo-ekonomik düzeyler arasında farklılığa rastlanmıştır. Araştırma sonuçları önceki bulgular ışığında kişilerarası ilişkilerde duyarlılık ve reddedilme kapsamında başka araştırma ve uygulamalara da yol gösterecek bağlamda tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kişilerarası duyarlılık, reddedilme duyarlılığı, üniversite öğrencileri.

THE ANALYSIS OF UNIVERSITY STUDENT'S INTERPERSONAL SENSITIVENESS AND REJECTION SENSITIVENESS

ABSTRACT

The aim of this study is to compare the relationships between university students' interpersonal sensitivities -that defined as undue and excessive awareness of and sensitivity to the behavior and feelings of others- and rejection sensitivities. Gender, age, SES and grades differencess were also searched in this context. For this purpose 340 (170 females; 170 males) students are randomly recruited from KTU Fatih Faculty of Education's various departments. Main instruments are Information Gathering Form, Interpersonal Sensitivity Measure and Rejection Sensitivity Measure. For data analyses were used SPSS for WINDOWS. The group differencess were tested by t-test and F statistics with Tukey HSD post comparison range test. Correlational statistics was also employed to search for relationships among all variables. The findings showed that the gender differencess exist on fragile inner self; SES differencess on timidity; age and grades differencess on need for approval of interpersonal sensitivity. There are also genders and SES differencess on rejection sensitivity. The results are discussed in the light of previous findings and in the context of interpersonal sensitivity and rejection, conducting future research for implications as well.

Key Words: Interpersonal sensitivity, rejection sensitivity, university students.

1. GİRİŞ

Özellikle önemli diğerleri bağlamında (ebeveyn, yakın arkadaş, romantik partner vb.) kişilerarası ilişkilerde yaşanan problemler bireyleri oldukça derinden etkileyerek günümüzün en temel sorunlarından biri olarak yaşamdaki yerini almaktadır. Kişilerarası ilişkilerde yaşanan duyarlılıklar belli bir aşamadan sonra reddedilme duyarlılığına dönüşebilmekte ve yakın ilişkilerin bozulmasına neden olabilmektedir.

Kişilerarası duyarlılık, kişilerarası ilişkilerde duyarlılığa sahip bireylerde kolaylıkla incinme ve kırılma, diğerleri tarafından önemsenip değer verilmediğine ve buna paralel kötü davranıldığına inanma, kendini diğerlerinden daha aşağı görme, diğerlerinin yanında iken yanlış bir şeyler yapmamaya özen gösterme gibi yaşantılara neden olarak kişilerarası ilişkilerde problemler yaşanmasına -ilişkinin bozulması dahil- yol açan bir durumdur (Boyce ve diğ., 1991). Süregiden kişilerarası ilişkilerde öncelikle bireyin önemli diğerlerine atfettikleri ve daha sonra önemli diğerlerinin bireye sundukları çerçevesinde karşılıklı bir etkileşim söz konusu olmaktadır. Kişilerarası ilişkilerde duyarlılığa sahip bireyler için önemli diğerlerinin sözel ya da sözel olmayan iletişim biçimleri, duyguları, düşünceleri ve davranışları oldukça önemlidir. Çünkü kişilerarası ilişkilerinde duyarlı olan bireyler, ilişkilerinde diğer bireyler için çok da önemli olmayan problemlere kolaylıkla kırılabilen; küçük, sıradan ve çözülmesi oldukça basit sorunları büyütürerek -içinden çıkılmaz bir hale dönüştürerek- ilişkinin ilerlemesinde engelleyici bir rol üstlenen, hassas bireylerdir (Boyce & Mason, 1996).

Kişilerarası duyarlılık yapısı diğerlerinin davranış ve düşüncelerine yersiz ve aşırı farkındalılık ve duyarlılığı içermektedir. Bu yapı diğerleri tarafından algılanan ya da gerçek eleştirilme korkusu ve diğerlerinin davranış ve ifadeleri hakkında artan kaygı ve diğerlerinin tepkilerine ilişkin ihtiyat şeklinde sosyal geribildirime genel bir duyarlılık olarak tanımlanmaktadır. Kişilerarası duyarlılık; bir kişisel yetersizlik duygusu, sık sık diğerlerinin davranışlarını yanlış yorumlama ve kişilerarası kaçınma, güvenli olmayan davranış gibi diğerleri ile bir arada olunan ortamlarda huzursuzluk yaşanması ile şekillenmektedir (Boyce ve diğ., 1992).

Snodgrass ve arkadaşlarına göre (1998), kişilerarası duyarlılıkla ilgili olarak son yıllarda -doğal bir ortamda- insanlar arasındaki gerçek etkileşim bağlamında kişilerarası algılamaya daha fazla dikkat verildiği görülmektedir. Mevcut saptamalar kadınların erkeklerden daha duyarlı olduğunu ileri sürmektedir. Sözel olmayan duyarlılık üzerindeki önceki çalışmalar da bu savı desteklemiştir. Snodgrass'ın (1985, 1992) çalışmalarının amacı ise erkekler lider olarak bir rol üstlendiklerinde kadınların erkeklerden daha fazla kişilerarası duyarlılık göstermedikleri hipotezini test etmektir. 1985'deki çalışmada öğretmen ve öğrencilerin rollerine; 1992'deki çalışmada patron ve işçi rollerine bakılmış, erkekler ve kadınların duyarlılığı arasında bir fark bulunmamıştır. Bununla birlikte sonuçlar üstler ve astlar arasındaki duyarlılıklarda önemli bir fark yansıtmıştır. Snodgrass'a göre kişilerarası duyarlılık, bir kişinin düşüncelerinin ve duygularının açık bir şekilde ifadesi ve diğer kişinin bu düşünceleri ve duyguları açık bir şekilde algılamasını içermesine rağmen; kişilerarası duyarlılık kavramı onun çalışmasını kaynak

gösterenler tarafından öncelikle bir algılama becerisiymiş gibi ele alınmıştır. Snodgrass "A'nın B'ye kişilerarası duyarlılığını" -A algılayıcı ve B ifade edici olduğunda- A ve B arasındaki etkileşimi göstermek için seçmiştir. Kişilerarası duyarlılık kavramı hem ifade etmeyi hem de algılamayı içermektedir.

Erözkan'ın (2003) "üniversite öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık ve depresyon düzeylerinin yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey ve ikamet edilen yer açısından karşılaştırılması" başlıklı araştırmasında; üç yüz yirmi (yüz altmış erkek, yüz altmış kız öğrenci) üniversite öğrencisinde kişilerarası duyarlılığa ilişkin "kişilerarası farkındalık" ve "çekingenlik" boyutları üzerinde cinsiyetler ve sosyo-ekonomik düzeyler arasında; "onaylanma ihtiyacı" ve "kırılgan iç benlik" boyutları üzerinde yaşlar ve ikamet edilen yerler arasında farklılığa rastlanmıştır. Kişilerarası farkındalık üzerinde erkeklerden ve düşük sosyo-ekonomik düzeyli bireylerden, çekingenlik üzerinde kızlardan ve yine düşük sosyo-ekonomik düzeyli bireylerden yana anlamlı bir farklılığa rastlanırken; onaylanma ihtiyacı üzerinde 18-19 yaş grubunda olan bireylerden ve köyde ikamet edenlerden, kırılgan iç benlik üzerinde de yine 18-19 yaş grubunda olan bireylerden ve köyde ikamet edenlerden yana anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır.

McCabe ve arkadaşlarının (1999), "kişilerarası duyarlılık ve sosyal problem çözme: akademik ve sosyal öz-saygı, depresif semptomlar ve akademik performansla ilişkiler" başlıklı araştırmalarında iki yüz yedi (yüz erkek, yüz yedi bayan) üniversite öğrencisinde öz-saygı, depresif semptomlar ve akademik performansın yordayıcıları olarak

kişilerarası duyarlılık ve sosyal problem çözme arasındaki ilişki incelenmiştir. Kişilerarası duyarlılık ve sosyal problem çözme, akademik ve sosyal öz-saygı ve depresyonu ölçmek için öğrencilere çeşitli anketler uygulanmış ve anketlerin son derecelenmeleri akademik performansı göstermek için kullanılmıştır. Yordamalarla tutarlı olarak özellikle negatif problem yönelimi bağlamında kişilerarası duyarlılığın problem çözmeye dayalı olduğu görülmüştür. Hem kişilerarası duyarlılığın, hem de problem çözmenin öz-saygı ve depresif belirtilerin temel yordayıcıları olduğu gözlenmiştir. Kişilerarası duyarlılığın, bayanlar ve erkekler için akademik performansın önemli bir yordayıcısı olduğu; bununla birlikte bayanlarda sosyal problem çözmenin akademik performansa dayalı olmadığı, erkeklerde ise negatif problem yönelimi ve işlevsel olmayan problem çözme tarzlarının akademik performansa dayalı problem çözmenin önemli yönlerini oluşturduğu ayrıca bayanların çekingenlik boyutunun erkeklere; erkeklerin kişilerarası farkındalık boyutunun bayanlara göre daha yüksek olduğu değerlendirilmiştir.

Kişilerarası ilişkilerde duyarlılığa sahip bireylerin tanımlanmasında ortak kavramlaştırmadaki karışıklıktan kaçınmak ve algılanan kişilerarası reddedilme ile birleşen korku ve huzursuzluğu daha iyi tanımlamak için son zamanlarda kişilerarası duyarlılık yapısı daha betimsel bir şekilde kişilerarası reddedilme duyarlılığı olarak ele alınmaktadır. Kişilerarası reddedilme duyarlılığı; kişilerarası ihtiyatlı davranmalar, reddedilme korkuları, diğerlerinin davranışlarını yanlış anlamalar, aşağılık duyguları, güvenli olmayan davranışlar ve kişilerarası durumlardan kaçınmalarla şekillenen bir yapıdır. Yüksek kişilerarası

reddedilme duyarlılığı sosyal etkileşimlere ilişkin yüksek kaygı, daha ciddi bir duygusal zayıflama (yetersizlik), reddedilme korkusu ve kaygılı bağlanma tarzı için diğerlerine karşı negatif duygulardan biri olan öfkenin ifadesindeki yetersizlik ile birleşmektedir. Kişilerarası duyarlılık bağlamında kişilerarası farkındalılığı “diğer insanlar üzerinde yapacağım etki hakkında endişelenirim” gibi ifadeler, onaylanma ihtiyacını “birine yakın olmak için tarzımın dışında nezaket gösteririm” gibi ifadeler, ayrılma anksiyetesini “insanlara hoşçakalın dediğimde kendimi güvensiz hissedirim” gibi ifadeler, çekingenliği “birini kızdırmak ya da gücendirmektense istemediğim şeyleri yapmayı tercih ederim” gibi ifadeler, kırılma iç benliği “bir insan olarak değerim önemli ölçüde diğerlerinin benim hakkımdaki düşüncelerine bağlıdır” gibi ifadeler açıklamaktadır (Boyce ve diğ., 1993).

Downey, Lebolt ve O’shea’ya (1995) göre, reddedilme duyarlılığı kaygılı reddedilme beklentilerini de içine alan, yakın ergen/yetişkin ilişkilerinde -onların ebeveyn, öğretmen, arkadaş ve romantik partnerleri ile- zorluklar oluşturarak kişilerarası ilişkileri bozan bir süreçtir. Çeşitli araştırmalarda çocuklukta ebeveynleri tarafından reddedilmeye maruz kalma ve reddedilme duyarlılığı arasındaki ilişki incelenmiş ve reddedilme duyarlılığı kavramının çocuklukta reddedilmeden ortaya çıktığı saptanmıştır. Reddedilmeye duyarlı insanlar onların ilişki becerilerinde güven yokluğu ve reddedilme korkusu ile sınırlı iletişime ve çatışmadan kaçınmaya bağlanmakta böylece ilişkilerini engelleyici olarak değerlendirmektedirler. Reddedilmeye duyarlı insanlar kaygılı reddedilme beklentileri ile kendini engelleyici bir süreç içinde günlük

ilişkilerinde yakın ilişkiler kurmaktan kaçınma özellikleri göstermektedirler. Downey ve Feldman’a (1995) göre, reddedilmeyi algılamaya hazır oluşluğun altında kaygılı reddedilme beklentileri yatar. Kaygılı reddedilme beklentilerini hangi şartların tetiklediği sorusuna verilecek cevap ise büyük ihtimalle reddedilmeye duyarlı insanların ilişkilerinde yaşamış oldukları çatışmalar olacaktır. Reddedilme duyarlılığının yakın ilişkilerinde insanların nasıl düşünüp, hissedip ve davrandıklarına ilişkin ve böylece kendileri ve partnerlerinin hoşnutsuzluğuna ilişkin anlamları vardır.

Reddedilmeye duyarlı insanların yakın ilişkileri içerisinde partnerleri hakkında nasıl düşündükleri, onlara karşı nasıl davrandıkları ve bu davranışların ilişki hakkında partnerlerinin duygularını nasıl etkilediği yakın ilişkilerde oldukça önemli bir noktadır. İyi başlayan ilişkilerde bile olumsuzluk ve duyarsızlığa geçiş ve coşkunun kaybolması hatta daha ileri bir aşama olan karşılıklı düşmanlık duygularının ortaya çıkması ilişki süreçleri olarak kaçınılmazdır (Kenny & Acitelli, 2001, s.445). Reddedilmeye duyarlı insanlar olması beklenen reddedilmenin belirtileri olarak ortaya çıkanları yorumlamada özellikle beceriklidirler ve bu bireylerde istedik davranışın yerini savunucu eylem alabilmektedir. Savunucu eylem ilişkiyi bırakmaya ya da ilişkiyi bırakmada partneri engellemek için zorlayıcı çabalara ve savunucu/tepkici düşmanlığa otomatik olarak bağlanmaya neden olmaktadır (Fraley & Shaver, 2000: 134).

Reddedilmeye duyarlı insanların önceden yaşadıkları umutluluk ve kabul duygusu onların ihtiyaçlarını karşılamak için ilişkilerin gücü üzerindeki inançlarını sürdürmeye yardım edebilir gibi görünse de;

reddedilme duyarlılığı insanların destekleyici ve doyum sağlayıcı yakın ilişkiyi sürdürme ihtimallerini ortadan kaldıracı şekillerde davranmalarına yol açabilir. Reddedilmeye duyarlı insanların reddedilme yaşantısı için önemli diğerleri maksatsız fırsatlar kadar maksatlı fırsatlar da sağlayabilirler. Bu şekilde kaygılı reddedilme beklentileri tamamlanabilir ve sürdürülebilir. Bu açıklamanın ışığında reddedilme duyarlılığının kendini sürdürme niteliğine sahip olduğunu görmek mümkündür. Reddedilme beklentileri subjektif reddedilme algılarını kolaylaştırmakta ve bu algılar da reddedilme beklentilerini pekiştirmektedir (Downey, Feldman & Ayduk, 2000: 48).

Reddedilmeye duyarlı insanların ilişkideki zorlukları çözme durumlarından çok onları reddeden partnerler üzerinde yoğunlaşma ve kolaylıkla reddedilmeyi algılama durumları olmaktadır. Böylece bu insanların algılanan reddedilmeye aşırı tepki gösterme eğilimleri ile birleşen reddedilmeye ilişkin kaygılarının başarılı çatışma çözümüne yol açan davranışları engellemesi söz konusudur. Suçlama, tehdit edici zarar ya da problemi çözmeyi reddetme ile muhtemel çözülmemiş kışkırtıcı durumlar olan münakaşalar ortaya çıkacak, mevcut durum partnerlerin gerginlik ve hoşnutsuzluk duyguları ile sonuçlanacaktır. Bu gibi duygular ise başka çatışmalara da yol açarak, reddedilmiş hissetmede reddedilmeye duyarlı insanlar için yeni fırsatlar sağlama ve partnerler için ilişkiye devamlarının yeniden değerlendirilmesine neden olmaktadır (Downey & Feldman, 1996: 1330).

Reddedilme beklentileri ile yakın ilişkilere giren insanlar partnerlerinin davranışlarında maksatlı bir reddedilmeyi

kolaylıkla algıladıklarından, diğer insanlardan daha fazla reddedilmiş hissederek ve bu yüzden onların partnerlerinin de mevcut ilişkiden hoşnutsuz olmalarına neden olurlar. Klasik kişilerarası kişilik kuramlarında da belirtildiği gibi kişilerarası zorluklar, temel kaygıya dayalı ilişkilerdeki maladaptif yönelimlere yüklenmiştir. Reddedilme duyarlılığı insanların ilişkilerini bozmaktadır (Davis & Rusbult, 2001, s.70). Reddedilme duyarlılığı, bireylerin ilişkilerinde hoşnutsuz ve güvensiz hissetmelerine partnerlerinin ise hoşnutsuzluğuna paralel ilişkiyi bırakma isteklerini artırmaya neden olabilecek bir yapıdır. “Süren ilişkilerinin gerçekliği insanların beklentilerini etkiler” düşüncesinden hareketle reddedilme duyarlılığı yüksek olan insanlar onların partnerlerinden bir reddedici tepki ortaya çıkaran çatışma boyunca kaygılı reddedilme beklentili olarak davranmaktadırlar (Creasey & McInnis, 2001: 86).

Çeşitli araştırmalarda önemli diğerleri tarafından tekrarlanan reddedilme yaşantıları ve reddedilme duyarlılığı arasında bir bağ olduğu ortaya konmuştur. Kaygılı reddedilme beklentileri kolaylıkla reddedilmeyi algılamaya uygundur. Reddedilme duyarlılığı yüksek olan insanların düşük reddedilme duyarlılığı olan insanlardan daha kolaylıkla belirsiz ipuçları üzerinde reddedilmeyi algıladıkları bulunmuştur. Buna bağlı olarak reddedilmeye duyarlı bireylerde benlik ya da sosyal saygının zarara uğraması korku ve kaygı duygularının yaşanması ihtimali de söz konusudur. Üniversite öğrencileri ile yapılan bir deneyde dostlukla henüz bitirilmiş bir yabancıyla sohbet konuşmasında diğerlerinden daha fazla reddedilmiş hissederek kaygılı reddedilme beklentili öğrencilerin ikinci bir kez aynı

yabancıyla karşılaşmayı istemedikleri gözlemlenmiştir. Prospektif bir alan çalışmasında ise ilişkilerine kaygılı beklentilerle giren öğrencilerin yeni partnerlerinin belirsiz davranışlarında kasıtlı bir zarar vermeyi daha kolay algıladıkları bulunmuştur (Downey & Feldman, 1996: 1332).

Ayduk ve arkadaşlarının (1999) araştırmalarında, reddedilmeye duyarlı erkekler ile reddedilmeye duyarlı bayanların kendilerini reddeden partnerlerine ilişkin olarak farklı tepkilerinin olduğu ve reddedilmenin, reddedilmeye duyarlı bayanlarda düşmanca duygulara yol açtığı belirtilmiştir. Özellikle erkek partnerlerin kıskançlık bağlamı davranışları bayan partnere karşı kısıtlayıcı ve bayan partnerin davranışlarını sınırlayıcı bir tavır takınmalarına neden olmaktadır. Bu türden kısıtlayıcı ve sınırlayıcı davranışlar bayan partnerlerde öncelikle çekilmeye ve potansiyellerini ortaya koyamamaya neden olsa da kısa bir süre içerisinde kendilerini reddeden bireylere karşı kızgınlık ve düşmanlık duygularının oluşmasına yol açmaktadır. Reddedilmeye duyarlı bayanlarda böyle bir durumun oluşması algılanan reddedilmeye karşı otomatik olarak kendini göstermekte ve bayan partnerin süreçteki negatifliğini tetiklemektedir. Negatif davranma biçimleri ise sürecin işlememesine ve ilişkinin bozulmasına neden olmaktadır.

2. YÖNTEM

Bu araştırma, diğer bireylerin davranış ve duygularına yersiz ve aşırı farkındalık ve duyarlılıkları bağlamında üniversite öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık ve reddedilme duyarlılıklarının cinsiyet, yaş, sosyo-ekonomik düzey ve sınıf düzeyleri açısından karşılaştırılması amacıyla betimsel

yöntem kullanılarak yapılmış bir araştırmadır. Betimsel yöntem modellerinden olan survey tipi bir araştırma modeli kullanılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırmalar olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu inceleyen, değişkenler arasındaki ilişkileri belirleyen araştırmalardır. Araştırmada, kişilerarası duyarlılık ve reddedilme duyarlılığı arasındaki ilişki incelendiğinden, betimsel yöntem modellerinden olan survey tipi bir araştırma modelinin kullanılması uygun bulunmuştur.

3. ÖRNEKLEM

Araştırma grubu 340 kişiden oluşmuştur. Araştırmanın amacına uygun olarak KTÜ Fatih Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinden farklı kategorilerde tesadüfi seçimle 340 kişi üzerinde (170 bayan; 170 erkek) araştırma gerçekleştirilmiştir.

Tablo: 1 Araştırma Grubuna İlişkin Deskriptif Bilgiler

FAKTÖR	DEĞİŞKEN	N	%
CİNSİYET	ERKEK	170	50
	KIZ	170	50
YAŞ	18-19	112	33
	20-21	124	37
	22-23	104	30
SOSYO-EKONOMİK DÜZEY	DÜŞÜK	121	36
	ORTA	120	36
	YÜKSEK	99	28
SINIF DÜZEYİ	1	87	26
	2	90	27
	3	84	24
	4	79	23

4. KULLANILAN ÖLÇME ARAÇLARI

4.1. Bilgi Toplama Formu

Bu formda örnekleme oluşturan üniversite öğrencileri hakkında yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey ve sınıf düzeyleri gibi demografik özelliklere ilişkin bilgiler yer almıştır.

4.2. Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği (IPSM):

Bireylerin kişilerarası ilişkilerde diğer bireylerle olan yaşantılarına dayalı duyarlılık düzeylerini belirlemek için Boyce ve Parker (1989) tarafından geliştirilmiş 36 maddeden oluşan bir ölçektir. Bu ölçek, kişilerarası davranış, sosyal geribildirim ve diğerleri tarafından (algılanan ya da gerçek) negatif değerlendirmeye aşırı duyarlılığı değerlendirmektedir. 4 noktada 1= Bana hiç uygun değil, 2=Bana biraz uygun değil, 3=Bana biraz uygun, 4=Bana çok uygun şeklinde cevaplanan likert tipi bir ölçektir. Ölçek bir toplam puan ve beş alt ölçek (Kişilerarası Farkındalık, Onaylanma İhtiyacı, Ayrılma Anksiyetesi, Çekingenlik ve Kırılgan İç Benlik) puanları içerir. Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği (IPSM) depresif popülasyonlarda kullanılması bağlamında geçerliliği ve güvenilirliği yüksek olan bir ölçektir. İç tutarlık katsayısı .86 ve altı haftalık test tekrarı güvenilirliği .70'tir. Nörotizm ölçeği ile .66, Öz-saygı Ölçeği ile .39 korelasyonlara sahiptir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmaları araştırmacı tarafından yapılmış, Kişilerarası Farkındalık .73, Onaylanma İhtiyacı .77, Ayrılma Anksiyetesi .75, Çekingenlik .76 ve Kırılgan İç Benlik alt boyutunun güvenilirlik katsayısı .77 olarak bulunurken; ölçeğin genel güvenilirlik katsayısı .84 olarak bulunmuştur.

4.3. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği (RSM):

Bireylerin reddedilme duyarlılığı düzeylerini belirlemek için Downey ve Feldman (1996) tarafından geliştirilmiş 18 maddeden oluşan bir ölçektir. Varsayıma dayalı 18 madde muhtemel reddedilme durumlarına ilişkin olarak genç yetişkinlerin kişilerarası durumlarını temsil eden durumlardan seçilmiştir. Varsayıma dayalı durumlar için verilen cevaplar iki boyutta çeşitlenmiştir: a) sonuca ilişkin kaygı ve endişenin derecesi, b) kabul ya da reddedilme beklentileri. Reddedilme duyarlılığı ölçeği bireylerin her bir durumun sonucuna ilişkin endişe ya da kaygılarının derecelerini göstermelerini gerektiren likert tipi bir ölçektir; (1) hiç endişelenmedim (6) çok endişelendim. 18 maddenin 17'sinin faktör yükü .40 dan büyüktür ve tüm maddelerin faktör yükü .30 dan büyüktür. Reddedilme duyarlılığı ölçeği yüksek iç güvenilirlik gösterir. ($\alpha = .83$) Ayrıca reddedilme duyarlılığı ölçeği yüksek test-tekrar test güvenilirliği gösterir, ilk uygulamadan 3 hafta sonrası için kısa süreli test-tekrar test güvenilirlik çalışmasında zaman 1 ve zaman 2 arasındaki korelasyon puanları .83 ($p < .001$) ve ilk uygulamadan 4 ay sonrası için korelasyon .78 ($p < .001$) dir. SCL-90 ölçeğinin Kişilerarası Duyarlılık alt ölçeği ile ($n = 310$) .48; Sosyal Kaçınma ve Stres Ölçeği ile ($n = 295$) .41 ve Beck Depresyon Ölçeği kriter olarak kullanıldığında ($n = 303$) korelasyon katsayısı .35 olarak bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmaları Erözkan (2004) tarafından yapılmış, güvenilirlik katsayısı .81 olarak bulunmuştur.

5. VERİ ANALİZLERİ

Veriler, ANOVA, "t testi" ve korelasyon kullanılarak SPSS/WINDOWS programı ile incelenmiştir. Varyans analizinde gruplar arası farklılıkların kaynağını belirlemek için karşılaştırma sonrası ranj testi Tukey HSD kullanılmıştır. Veriler $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyinde test edilmiştir.

6. BULGULAR

Araştırmanın bulgular bölümünde öğrencilere uygulanan Bilgi Toplama Formu, Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği ve Reddedilme Duyarlılığı Ölçeğinden elde edilen veriler ve bu verilerin istatistiksel teknikler sonucu ortaya çıkan bulguları ile bu bulgulara ilişkin yorumlar sunulmaktadır.

Kişilerarası duyarlılık ve reddedilme duyarlılığı üzerinde cinsiyet farklılığı *t* testi ile incelenmiştir.

Kişilerarası duyarlılığa ilişkin kişilerarası farkındalık, $t=1.35$, $p>0.05$; onaylanma ihtiyacı, $t=-0.52$, $p>0.05$; ayrılma anksiyetesi, $t=-0.07$, $p>0.05$; çekingenlik üzerinde cinsiyetler arasında farklılığa rastlanmamıştır, $t=0.42$, $p>0.05$. Kırılma iç benlik üzerinde ise cinsiyetler arasında farklılığa rastlanmıştır, $t=2.72$, $p<0.05$. Kızların ortalaması (1.64), erkeklerin ortalamasından (1.48) daha yüksek olup, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Reddedilme duyarlılığı üzerinde cinsiyetler arasında farklılığa rastlanmıştır, $t=2.56$, $p<0.05$. Kızların ortalaması (3.17), erkeklerin ortalamasından (3.03) daha yüksek olup, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Tablo: 2 Cinsiyet Farklılıklarının Kişilerarası Duyarlılık ve Reddedilme Duyarlılığına İlişkin Dağılımı

Faktör	Değişken	N	ort	Ss	<i>t</i>	<i>p</i>
Kişar. Far.	Kız	170	2.60	0.57	1.35	0.17
	Erkek	170	2.43	0.54		
Onay. İht.	Kız	170	2.24	0.44	-0.52	0.62
	Erkek	170	2.28	0.36		
Ayr. Ank.	Kız	170	1.89	0.46	-0.07	0.96
	Erkek	170	2.00	0.41		
Çekingen	Kız	170	2.27	0.47	0.42	0.77
	Erkek	170	2.10	0.44		
Kır. İç ben.	Kız	170	1.64	0.55	2.72	0.04
	Erkek	170	1.48	0.50		
Red. Duy.	Kız	170	3.17	0.76	2.56	0.04
	Erkek	170	3.03	0.79		

Kişilerarası duyarlılık ve reddedilme duyarlılığı ile yaşlar arasındaki ilişki *F* testi ile incelenmiştir.

Kişilerarası duyarlılığa ilişkin kişilerarası farkındalık üzerinde yaşlar arasında farklılığa rastlanmamıştır, $F_{(3/336)}=0.48$, $p>0.05$. Onaylanma ihtiyacı üzerinde yaşlar arasında farklılığa rastlanmıştır, $F_{(3/336)}=2.88$, $p<0.05$. Yaşları 18-19 olan bireylerin ortalamasının (2.49), yaşları 20-21 (2.31) ve yaşları 22-23 (2.26) olan bireylerin ortalamasından daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrılma anksiyetesi, $F_{(3/336)}=0.21$, $p>0.05$; çekingenlik, $F_{(3/336)}=0.60$, $p>0.05$; kırılma iç benlik üzerinde yaşlar arasında farklılığa rastlanmamıştır, $F_{(3/336)}=0.29$, $p>0.05$.

Reddedilme duyarlılığı üzerinde yaşlar arasında farklılığa rastlanmamıştır, $F_{(3/336)}=0.48$, $p>0.05$.

Tablo: 3 Kişilerarası Duyarlılık ve Reddedilme Duyarlılığı ile Yaşlar Arasındaki İlişki

Faktör	Değiş.	N	Ort	Ss	F	p
Kışar far.	18-19	112	2.50	0.54	0.48	0.78
	20-21	124	2.61	0.61		
	22-23	104	2.65	0.48		
Onay İht.	18-19	112	2.49	0.40	2.88	0.04
	20-21	124	2.31	0.44		
	22-23	104	2.26	0.33		
Ayr. ank.	18-19	112	1.95	0.43	0.21	0.92
	20-21	124	1.93	0.41		
	22-23	104	2.01	0.41		
Çekin gen	18-19	112	2.40	0.40	0.60	0.73
	20-21	124	2.41	0.45		
	22-23	104	2.63	0.42		
Kır. iç ben.	18-19	112	1.59	0.55	0.29	0.94
	20-21	124	1.62	0.47		
	22-23	104	1.58	0.71		
Red Duy.	18-19	112	3.12	0.68	0.48	0.78
	20-21	124	3.17	0.72		
	22-23	104	3.18	0.73		

Kişilerarası duyarlılık ve reddedilme duyarlılığı ile sosyo-ekonomik düzey arasındaki ilişki F testi ile incelenmiştir.

Kişilerarası duyarlılığa ilişkin kişilerarası farkındalık, $F_{(3/336)}=1.01$, $p>0.05$; onaylanma ihtiyacı, $F_{(3/336)}=0.08$, $p>0.05$; ayrılma anksiyetesi üzerinde sosyo-ekonomik düzeyler arasında farklılığa rastlanmamıştır, $F_{(3/336)}=0.05$, $p>0.05$. Çekingenlik üzerinde sosyo-ekonomik düzeyler arasında farklılığa rastlanmıştır, $F_{(3/336)}=2.99$, $p<0.05$. Düşük sosyo-ekonomik düzeyli bireylerin ortalamasının (2.62), orta (2.33) ve yüksek (2.30) sosyo-ekonomik düzeyli olan bireylerin ortalamasından daha yüksek olduğu görülmüştür. Kırılgan iç benlik üzerinde sosyo-ekonomik düzeyler arasında farklılığa rastlanmamıştır, $F_{(3/336)}=1.28$, $p>0.05$.

Reddedilme duyarlılığı üzerinde sosyo-ekonomik düzeyler arasında farklılığa rastlanmıştır, $F_{(3/336)}=3.02$, $p<0.05$. Düşük sosyo-ekonomik düzeyli bireylerin ortalamasının (2.99), orta (2.82) ve yüksek

(2.77) sosyo-ekonomik düzeyli olan bireylerin ortalamasından daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo: 4. Kişilerarası Duyarlılık ve Reddedilme Duyarlılığı ile Sosyo-Ekonomik Düzeyler Arasındaki İlişki

Faktör	Değişken	N	Ort	Ss	F	P
Kışar. far.	Düşük	121	2.31	0.51	1.01	0.38
	Orta	120	2.43	0.54		
	Yüksek	99	2.47	0.67		
Onay. iht.	Düşük	121	2.40	0.39	0.08	0.90
	Orta	120	2.35	0.42		
	Yüksek	99	2.30	0.49		
Ayr. ank.	Düşük	121	1.93	0.41	0.05	0.91
	Orta	120	2.00	0.45		
	Yüksek	99	1.99	0.43		
Çekin gen	Düşük	121	2.62	0.49	2.99	0.04
	Orta	120	2.33	0.40		
	Yüksek	99	2.30	0.51		
Kır. iç ben.	Düşük	121	1.70	0.51	1.28	0.27
	Orta	120	1.49	0.54		
	Yüksek	99	1.64	0.53		
Red. Duy.	Düşük	121	2.99	0.87	3.02	0.04
	Orta	120	2.82	0.82		
	Yüksek	99	2.77	0.81		

Kişilerarası duyarlılık ve reddedilme duyarlılığı ile sınıf düzeyleri arasındaki ilişki F testi ile incelenmiştir.

Kişilerarası duyarlılığa ilişkin kişilerarası farkındalık üzerinde sınıf düzeyleri arasında farklılığa rastlanmamıştır, $F_{(4/335)}=0.55$, $p>0.05$. Onaylanma ihtiyacı üzerinde sınıf düzeyleri arasında farklılığa rastlanmıştır, $F_{(4/335)}=2.79$, $p<0.05$. Birinci sınıfta öğrenim gören bireylerin ortalamasının (2.74), ikinci (2.59), üçüncü (2.35) ve dördüncü (2.37) sınıfta öğrenim gören bireylerin ortalamasından daha yüksek olduğu görülmüştür.

Ayrılma anksiyetesi, $F_{(4/335)}=0.37$, $p>0.05$; çekingenlik, $F_{(4/335)}=1.19$, $p>0.05$; kırılgan iç benlik üzerinde sınıf düzeyleri arasında farklılığa rastlanmamıştır, $F_{(4/335)}=0.36$, $p<0.05$.

Reddedilme duyarlılığı üzerinde sınıf düzeyleri arasında farklılığa rastlanmamıştır, $F_{(4/335)}=0.55, p>0.05$.

Tablo 5. Kişilerarası Duyarlılık ve Reddedilme Duyarlılığı ile Sınıf Düzeyleri Arasındaki İlişki

Faktör	Değişken	N	Ort	Ss	F	p
Kiş. Far.	1	87	2.48	0.58	0.51	0.72
	2	90	2.67	0.56		
	3	84	2.60	0.55		
	4	79	2.69	0.36		
On. İht.	1	87	2.74	0.44	2.79	0.04
	2	90	2.59	0.46		
	3	84	2.35	0.37		
	4	79	2.37	0.47		
Ayran k.	1	87	2.01	0.49	0.37	0.78
	2	90	1.92	0.42		
	3	84	2.00	0.46		
	4	79	2.05	0.39		
Çek.	1	87	2.57	0.46	1.19	0.35
	2	90	2.55	0.43		
	3	84	2.39	0.44		
	4	79	2.34	0.40		
Kır. iç ben.	1	87	1.57	0.55	0.36	0.82
	2	90	1.63	0.61		
	3	84	1.53	0.51		
	4	79	1.38	0.44		
Red. Duy.	1	87	2.90	0.80	0.55	0.69
	2	90	3.01	0.84		
	3	84	2.92	0.78		
	4	79	2.99	0.74		

Yapılan korelasyon işleminde reddedilme duyarlılığı ile kişilerarası farkındalık arasında pozitif yönde $r=0.24, p<0.01$; onaylanma ihtiyacı arasında pozitif yönde $r=0.31; p<0.01$. ayrılma anksiyetesi arasında pozitif yönde $r=0.23, p<0.01$; çekingenlik arasında pozitif yönde $r=0.18, p<0.01$; kırılgan iç benlik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır $r=0.15, p<0.05$.

Tablo 6. Kişilerarası Duyarlılık ile Reddedilme Duyarlılığı Arasındaki İlişki

Değişik	Red. Duy.	Kiş. Far.	On. İht.	Ay. Ank.	Çek.	K. İ. B.
Red. Duy.	1					
Kiş. F.	0.29*	1				
On. İht.	0.35**	0.40**	1			
Ay. Ank.	0.19*	0.38**	0.44**	1		
Çek.	0.16**	0.35**	0.35**	0.58**	1	
K. İ. B.	0.21*	0.57**	0.48**	0.37**	0.29**	1

**= 0.01 düzeyinde anlamlıdır. *= 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

7. TARTIŞMA

Araştırmada kişiler arası duyarlılığa ilişkin, cinsiyetler açısından yapılan değerlendirmede kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha kırılgan iç benlik yapısına sahip oldukları ortaya konmuştur. Bu durum kızların erkeklere oranla yaptıkları herhangi bir şey hakkında eleştirildiklerinde kendilerini daha kötü hissetmeleri ve söyledikleri ya da yaptıkları şeylerden ötürü eleştirilmenin onları kolaylıkla endişelendirmesi bağlamında kırılganlık düzeylerinin daha yüksek olduğu şeklinde açıklanabilir. Erözkan (2003) ve McCabe ve arkadaşları (1999)'nın, bayanların çekingenlik boyutunun erkeklere; erkeklerin kişilerarası farkındalık boyutunun bayanlara göre daha yüksek olduğunu değerlendirdikleri çalışmaları cinsiyetler arasındaki farkı ortaya koymuş olmaları bakımından araştırmamızın bulguları ile paralellik göstermiştir. Snodgrass (1992)'ın çalışmasında ise erkekler ve kadınların duyarlılığı arasında bir fark bulunmamış olup, araştırmamızın bulguları ile paralellik söz konusu olmamıştır.

Reddedilme duyarlılığı üzerinde de cinsiyetler arasında farklılığa rastlanmış ve kız öğrencilerin ortalamasının erkeklere

oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bağlamda kızların kaygılı reddedilme beklentisi, reddedilmeyi kolaylıkla algılama ve aşırı tepki gösterme durumlarının erkeklere göre daha fazla olduğu söylenebilir. Downey ve Feldman (1996, s.1328)'ın yaptıkları araştırmada, reddedilmeye ilişkin olarak erkeklerin kıskanç ve kontrollü davranışlarının erkeklerin yetersizlik ve çatışmalarla aktif şekillerde başa çıkmaya olan genel eğiliminin bir göstergesi olabileceği; reddedilmeye duyarlı bayanların ise çatışma ve derin düşüncelere dalma ile başa çıkma başarısız oldukları yönünde genel eğilimlerinin olabileceği vurgulanmaktadır. Bu durum reddedilmeye duyarlı bayanların artan negatifliğini daha iyi açıklayabilmektedir. Sweet (1996)'in, üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu araştırmada reddedilmeye duyarlı bayanların erkeklerden daha fazla yakınlık ve kontrol edilmişlik korkusu değerlendirdikleri gözlenmiştir. Mearns (1991: 328)'ın araştırmasında, partnerleri tarafından reddedilmede kendilerini çaresiz hissettiklerinden bayanların düşmanca ve destekleyici olmayan davranışlarının olduğu bulunmuş; bu durum ile algılanan reddedilme tehditlerine aşırı duyarlılık ve duygusal tepkililik gösterdikleri görülmüştür. Ayduk ve arkadaşları (1999)'nın araştırmalarında da reddedilmeye duyarlı bayanların kendilerini reddeden partnerlerine ilişkin olarak farklı tepkilerinin olduğu ve reddedilmenin, reddedilmeye duyarlı bayanlarda düşmanca duygulara yol açtığı belirtilmesi araştırmamızın bulgusu ile paralellik göstermiştir.

Kişilerarası duyarlılığa ilişkin onaylanma ihtiyacı ile yaşlar arasında anlamlı düzeyde bir ilişki ortaya çıkmıştır. Yaşları 18-19 olan bireylerin ortalaması daha büyük yaş

grubundaki diğer bireylere göre yüksek çıkmıştır. Bunun nedeni, bu yaş grubundaki bireylerin oldukça hassas bir geçiş dönemi içerisinde yer almaları bağlamında hem sosyal hem duygusal ilişkileri bakımından başka insanlar tarafından beğenilmek, kabul görmek -reddedilmemek- ve onay almak için çaba göstermeleri olabilir. Erözkan (2003)'ın yapmış olduğu çalışmada da onaylanma ihtiyacı üzerinde 18-19 yaş grubunda olan bireylerin ortalaması daha büyük yaş grubundaki diğer bireylere göre yüksek çıkmıştır. Bu bulgu araştırmamızın bulgusu ile paralellik göstermiştir.

Reddedilme duyarlılığı üzerinde yaş düzeyleri arasında farklılığa rastlanmamıştır. Reddedilme duyarlılığı yapısının çocuklukta ebeveynler tarafından reddedilmeye maruz kalma ile şekillendiği düşünüldüğünde - çocukluk yaşantılarının böyle bir duyarlılığın alt yapısını oluşturması bağlamında- daha ileriki yaş düzeylerine - yaşlar farklı olsa da- göre farklılık göstermediği varsayılabilir.

Kişilerarası duyarlılığa ilişkin çekingenlik ile sosyo-ekonomik düzeyler arasında anlamlı düzeyde bir ilişki ortaya konmuştur. Düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip bireylerin ortalamasının orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip bireylere göre daha yüksek çıktığı görülmüştür. Düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip bireyler mevcut ekonomik koşullarına bağlı olarak - bu durumu diğer insanlar arasında ezik olma şeklinde düşünerek- sosyal ve duygusal ilişkilerinde daha kaçınan ve regrese olabilecek bir yapı ortaya koyabilirler, özellikle ekonomik yönden güçlü olmanın gerekliliğine inanılan üniversite dönemi düşünüldüğünde bu bireylerin daha kendine güvensiz, girişken olmayan davranış biçimleri sergiledikleri varsayılabilir.

Erözkan'ın (2003) yapmış olduğu çalışmada da çekingenlik üzerinde düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip bireylerin ortalamasının orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip bireylere göre daha yüksek çıktığı görülmüştür. Bu bulgu araştırmamızın bulgusu ile paralellik göstermiştir.

Reddedilme duyarlılığı üzerinde sosyo-ekonomik düzeyler arasında farklılığa rastlanmıştır. Yine düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip bireylerin ortalamasının orta ve yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip bireylere göre daha yüksek çıktığı görülmüştür. Çocukluk yaşantılarının reddedilme duyarlılığı yapısının oluşumundaki etkisi göz önüne alındığında, ekonomik problemleri olan ailelere sahip bireylerin daha sonraki yaşlarda da mevcut ekonomik koşulların sürmesi bağlamında reddedilmeye duyarlı olabilecekleri ve bu duyarlılığı pekiştirecekleri -üniversite ortamının getirdiği etkileşim de işin içine katıldığında- varsayılabilir.

Kişilerarası duyarlılığa ilişkin onaylanma ihtiyacı ile sınıf düzeyleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki ortaya konmuştur. Birinci sınıfta öğrenim gören bireylerin daha üst sınıflarda öğrenim gören bireylere göre daha fazla onaylanma ihtiyacı duydukları görülmüştür. Birinci sınıfta öğrenim gören bireylerin ailelerinden ayrılarak onlar için yeni, yabancı ve farklı bir ortama girerek kendilerini yalnız hissedebilecekleri düşünüldüğünde, yeni ortama adapte olma noktasında -yakın ilişkiler geliştirebilme ve bunu sürdürme bağlamı- kabul görme ve onay alma ihtiyacını üst düzeyde gösterecekleri varsayılabilir.

Reddedilme duyarlılığı üzerinde sınıf düzeyleri arasında farklılığa rastlanmamıştır. Çocuklukta kusurlu ebeveyn tutumlarına

maruz kalarak, ihtiyaç ve istekleri göz ardı edilen ve reddedilen bireylerin, kaygılı reddedilme beklentilerini daha sonraki yaşamlarına direkt olarak aktarmaları noktasında üniversitede öğrenim görülen sınıf düzeyi bağlamında reddedilmeye duyarlılık yapısının farklılık göstermeyeceği düşünülebilir.

Yapılan araştırmada kişilerarası duyarlılık ile reddedilme duyarlılığı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Daha önce yapılan çalışma ve araştırmalar, sonuçları destekler niteliktedir. Harb ve diğerlerine (2002) göre ruh durumlarına duyarlılık kişilerarası duyarlılık yapısını açıklıyor olsa da kişilerarası reddedilme duyarlılığı daha kalıcı bir kişilik özelliğini temsil etmektedir. Boyce ve Parker'e (1989) göre de, kişilerarası duyarlılık yapısı, reddedilme duyarlılığı ve bunun sonucunda depresyonun gelişimi için risk faktörü olması yönünde oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Kişilerarası farkındalık, ayrılma anksiyetesi, çekingenlik, kırılgan bir iç benlik ve onaylanma ihtiyacı bağlamında kişilerarası duyarlılık yapısı, reddedilme duyarlılığı ve depresif olaylarla birleşmektedir.

Gerek kişilerarası duyarlılık ve gerekse reddedilme duyarlılığı yapısı yersiz ve aşırı duyarlılıklar göstererek -kaygılı reddedilme beklentilerini içine alarak ve yakın ergen/yetişkin ilişkilerinde zorluklar oluşturarak- kişilerarası ilişkileri bozan süreçlerdir. Kişilerarası ilişkileri geliştirmeden benlikten söz edilemeyeceğine göre -ben ancak başkaları ile anlamlıdır ve vardır bağlamında- bu tür duyarlılıkları olan bireyler saptanarak, sosyal destek sağlama amaçlı grupla psikolojik danışma ve grupla psikoterapi yardımı verilebilir.

Kişilerarası duyarlılıkları bağlamında reddedilme duyarlılığına da sahip bireylere mevcut durumlarının depresyonun oluşumunda ne denli büyük bir öneme sahip olduğunu göstermek için; bilişsel yeniden yapılandırma süreci işletilerek bu bireylerin işlevsel olmayan sayıtlıları, genellemeleri ve olumsuz çıkarımlarının farkına varmaları sağlanabilir. Bu bağlamda kişilerarası ilişkilerde yaşanan problemlere dayalı olarak bilişsel davranışçı terapi yönelimli bir tedavi planı -tedavi rasyoneli, bilişsel yeniden yapılandırma, düşünce durdurma vb.- yapılabilir.

Üniversite öğrencilerinin kişilerarası duyarlılıkları ile reddedilme duyarlılıklarının bazı değişkenlere göre incelendiği bu araştırmanın sonuçları bağlamında: Araştırma kişilerarası duyarlılıkları ve reddedilme duyarlılıklarının belirlenmesi yönünde değişik üniversitelerdeki öğrenciler dahil edilerek ve başka değişkenler kullanılarak yapılabilir. Son dönemlerde literatürdeki yerini almış ancak ülkemizde pek araştırılmamış olan kişilerarası duyarlılık ve reddedilme duyarlılığı bağlamında, kişilerarası ilişkilerde yaşanan problemlerin önemi düşünülerek; literatür oluşturulup hem betimsel hem deneysel araştırma desenli önemli sonuçlar ortaya çıkarabilecek çeşitli araştırmalar yapılabilir.

8. KAYNAKLAR

- Ayduk, Ö., Downey, G., Feldman, S. & Mischel, K. (1999). Does rejection elicit hostility in high rejection sensitive women? *Social Cognition*, 17, 245-271.
- Boyce, P. & Mason, C. (1996). An overview of depression-prone personality traits and the role of interpersonal sensitivity. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 30, 90-103.
- Boyce, P., Hickie, I., Parker, G., Mitchell, P., Wilhelm, K. & Brodaty, H. (1992). Interpersonal sensitivity and the one-year outcome of a depressive episode. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 26, 156-161.
- Boyce, P., Hickie, I., Parker, G. & Mitchell, P. (1993). Specificity of interpersonal sensitivity to non-melancholic depression. *Journal of Affective Disorders*, 27, 101-105.
- Boyce, P., Parker, G. (1989). Development of a scale to measure interpersonal sensitivity. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 23, 341-351
- Boyce, P., Parker, G., Barnett, B., Cooney, M. & Smith, F. (1991). Personality as a vulnerability factor to depression. *British Journal of Psychiatry*, 159, 106-114.
- Creasey, G., & McInnis, M., H., (2001). Affective responses, cognitive appraisals, and conflict tactics in late adolescent romantic relationships: Associations with attachment orientations, *Journal of Counseling Psychology*, 48, 85-96.
- Davis, J. L. & Rusbult, C. E., (2001), Attitude alignment in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81, 65-84.
- Downey, G., Feldman, S. & Ayduk, Ö. N., (February 2000). Rejection sensitivity and male violence in romantic

- relationships. *Personal Relationships*, 7, 45-61.
- Downey, G., Lebolt, A. & O'Shea, K. (1998). The self-fulfilling prophecy in close Relationships rejection sensitivity and rejection by romantic partners. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 545-560.
- Downey, G., Lebolt, A. & Rincon, C. (1998). Rejection sensitivity and children's interpersonal difficulties. *Child Development*, 69, 1072-1089.
- Downey, G. & Feldman, S. (1996). Implications of rejection sensitivity for intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 1327-1343.
- Downey, G., Lebolt, A. & O'shea, K. (1995). Implications of rejection sensitivity for adolescent peer and dating relationships. (*Paper presented at the biennial meeting of the Society for Research on Adolescence*, Indianapolis, IN).
- Erözkan, A. (2003). Üniversite öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık ve depresyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. VII. *Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, İnönü Üniversitesi, Malatya*.
- Erözkan, A. (2004). Romantik ilişkilerde reddedilmeye dayalı incinebilirlik bilişsel değerlendirme ve başa çıkma, Basılmamış Doktora Tezi, KTÜ-SBE, Trabzon, 2004.
- Fraley, C. R. & Shaver, P. (2000). Adult romantic attachment. Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology*, 4, 132-154.
- Kenny, D. A. & Acitelli, L. K. (2001). Accuracy and bias in the perception of the partner in close relationship. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80, 439-448.
- McCabe, R. E., Blankstein, K. R. & Mills, J. S. (1999). Interpersonal sensitivity and social problem solving: Relations with academic and social self-esteem, depressive symptoms, and academic performance. *Cognitive Therapy and Research*, 23, 587-604.
- Mearns, J. (1991). Coping with a breakup negative mood regulation expectancies and depression following the end of a romantic relationship. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 327-334.
- Snodgrass, S. E., (1992). Further effects of role versus gender on interpersonal sensitivity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62, 154-158.
- Snodgrass, S. E., Hecht, M. A. & Snyder, R. P., (1998), Interpersonal sensitivity expressivity or perceptivity? *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 238-249.
- Sweet, H. B., (1996), Perceptions of undergraduate male experiences in heterosexual romantic relationships: A sex role norms analysis. Section B: *The Sciences & Engineering*, 57, (1-B) 0767.